

ROMANIA NOUA

Abonamente: 1 Luni . . . . . Lei 8
6 . . . . . " 45
1 An . . . . . " 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Piata anunțurilor după învoială
Redacția și Administrația
— Strada Gogol No. 39 — Chișinău —

Director: Dr. ONISIFOR GEIBU

Iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEU

Unde duce autonomia Basarabiei

Urmărind cu băgare de seamă ceea ce se petrece în viața politică a Basarabiei din ultimile săptămâni, simțim cum se desenează dela sine anumite schimbări esențiale.

Inchiderea Sfatului Țării într-un moment când deputații basarabeni nu se așteptau la așa ceva, numirea unui comisar civil și militar al Basarabiei, încercarea de a face o schimbare radicală în directorate, planurile de organizare bisericăscă în legătură cu România — toate acestea dovedesc o slăbire a autonomiei Basarabiei, în care cei de aici, și mai ales străinii, și-au pus o mare parte a nădejdelor lor.

În adevăr acestea sunt semne rele din punct de vedere al autonomiei.

Dar să cercetăm dacă și din puncte de vedere naționale mai înalte lucrul se prezintă tot așa. Să facem puțină istorie.

Cum a ajuns Basarabia la ideea de autonomie? Are ea o tradiție mai veche, cu rădăcini adânci în conștiința națională a moldovenilor, sau e numai de curând intrată acolo?

Până la revoluția din anul trecut, nimeni, sau aproape nimeni nu s'a gândit în mod serios că Basarabia ar avea nevoie de o autonomie. Puținii moldoveni cu simțăminte naționale, nădăduiau că România va lua prin război Basarabia, încorporându-o la sine, dar de autonomie nici prin gând nu le trecea.

De așa ceva a fost mai întâi vorba în Martie 1917, după ce în Ucraina s'a început agitația pentru autonomie și după ce o mulțime de alte popoare din Rusia, ca Gruzinii, Lazeșii, Tătarii ș. a. se agită și ei pentru autonomia provinciilor lor.

Se înțelege că față de starea de groază apăsare din partea țarismului rusificator, autonomia însemna un lucru extraordinar de mare.

Ea însemna mai mult de jumătate din însăși libertatea și independența națională spre care năzuiau spiritele luminate din Basarabia. Acestea n'au văzut în autonomia declarată în mod oficial la 23 Octombrie 1917, o necesitate în sine a Basarabiei, ci o simplă etapă în procesul de unire cu Țara-mamă.

Când împrejurările au adus cu sine ca Basarabia să se declare republică independentă, era firesc, ce e drept, ca ea să se gândească la organizarea unei vieți proprii, deși deastădată bărbații politici moldoveni mai serioși își dădeau seama că această viață proprie nu poate fi de lungă durată.

Dar cu progresul pe care-l făcea ideea unirii, treburile se reușeau ca ideea menținerii unei autonomii, deastădată nu față de Rusia, cu care se rușeseră toate legăturile, ci față de România, începe să-și facă loc în sufletele moldovenilor.

Anumite... nepotriviri de temperament, precum și mai ales considerății în legătură cu chestia agrară îi făcea să se gândească la o unire condiționată de respectarea autonomiei pe care singuri și-o dobândiseră.

Autonomia părea un frumos drept câștigat, și gândul de a-o pierde acum, nu le convenea.

N'am fi complecși dacă n'am adăuga că în ce privește respectarea autonomiei stăruințele cele mai mari le-au depus toți străii-

ni de neamul nostru, cari numai așa nădăduiau să-și poată păstra privilegiile câștigate aici vreme de peste o sută de ani.

De aceea, Unirea s'a făcut cu condiția ca Basarabia să-și păstreze autonomia ei, ale cărei condiții au fost fixate în însuș actul Unirii.

Cum a fost interpretată în Basarabia autonomia, aceasta s'a putut vedea în cursul celor trei luni dela Unire. Mulți basarabeni, mai ales străini, înțeleg până în ziua de astăzi unirea ca o simplă federație, și cred că după cum Basarabia ieri s'a unit cu România, mâine s'ar putea desface de ea, și poimâine s'ar putea uni cu Ucraina.

Că Basarabia face parte din Regatul Român ca parte întregitoare, ca și Moldova și Muntenia, autonomiștii noștri de neam străin nu vor s'o înțeleagă. Alții, printre cari foarte mulți conducători moldoveni, dovedesc un exclusivism care e la fel de păgubitor atât din punct de vedere basarabean cât și din punct de vedere românesc.

Acest exclusivism care s'a putut vedea nu numai la congresul Unirii cooperativelor, dar și în Comisia bisericăscă, în cea școlară și în cea constituțională, înțelege să nu admită la conducerea vieții din Basarabia pe nimeni care nu-i născut aici și să evite, pe cât numai se poate, orice amestec cu România.

Sub masca autonomiei, străinii găsiți la Unire în Basarabia, vor să-și păstreze mai departe nesupărați, situațiile lor, ei vor să rămâie mai departe în slujbe, vor ca limba rusească să urmeze a fi limba oficială cel puțin în orașe, vor ca să hotărăscă ei de viața țării ca și înainte.

Chiar o mare parte a moldovenilor însăși, neputând ieși de sub influența străinilor și nesimțindu-se în măsură destul de hotărâtoare, atrași spre ideea de stat român, care trebuie să conducă și Basarabia, stăruie pe lângă o autonomie exclusivistă, care din puncte de vedere mai înalte, nu poate fi nici de cum admisă.

Organele conducătoare ale Regatului înțelegând încotro pot să ducă astfel de stări, s'au simțit datoare să ia măsuri cari să garanteze o dezvoltare sănătoasă a acestei provincii atâta vreme înstrăinată.

Dar cu aceasta chestia autonomiei Basarabiei încă nu e deloc deslegată; ea rămâne și mai departe deschisă. Căci dacă o autonomie înțelegeasă rău, ca până acum, nu poate fi admisă, o autonomie sănătoasă nu numai că e de dorit, dar e de nevoie atât din punct de vedere local basarabean, cât și din punct de vedere general românesc.

Ceea ce vom arăta într'un articol viitor.

G. Talmazu

Agitații printre preoții moldoveni

Preoții ruși fac o puternică agitație anti-românească printre preoții moldoveni.

Din păcate aceștia din urmă se lasă și de astă dată înșelați de clerul rusesc, care ni-a făcut atâta rău în tot trecutul nostru.

N'am dori să fim siliți a vorbi mai multe în această chestiune!

BUN SOSIT!

Eri Duminecă, a sosit în Chișinău d-l general ARTUR VĂITOIANU, care a fost numit de stăpânirea românească comisar civil și militar al Basarabiei. Din parte-ne ne bucurăm de venirea d-lui general în mijlocul nostru și sperăm că ea va însemna o eră nouă în viața acestei țări noi.

Era nevoie aici de o mână tare, care să facă să se simtă că Basarabia nu mai e o țară rusească, ci o țară românească, și care să conducă în mod unitar lucrarea cea mare și grea a organizării țării pe acele temelii cari corespund mai mult intereselor neamului.

Scrisoare

Tatei...

Nu mai știu nimica
De la noi din sat.
E un an de zile
Si stăruie în mi-ai dat.
Si le-astept să vină
Ele nu mai vin...
De când sunt departe,
Toama spre Hotin...
Ca la noi acasă
Sunt cu-adevărat:
Parc'and pe mama
Și pe toți din sat.
Pe la noi pe-avea
E mult cer senin...
Și soarele arde
Arde mult și'n plin...
Rona nu s'arătă
Pajisteja cu picuri...
Umbra vântului rele
Prin cele văzduhuri...
Rag vite flămânde
Pe pământuri goale...
Plâng oile blânde
Pe câmp și'n ocol...
Chiar și eiocăria
Sătulă de soare
Nu mai cântă'n codru
Nu-s privighetoare...
Holta plină de jale
E îmbătrânită,
Plânge și ea plânge
Zace sfîlțită.
Nu vezi câmpuri pline
Cu belșug de spice,
Nu vezi bucurie
Pe deal pe colnice...
Soarele trimete
Numai jar și foc
Răi mai suntem, doamne!
Și fără noroc.
A pornit norodul
Rugă cu icoane.
Și femei și fete.
Bătrâni și cucoane
Holta chiar pornit'a
Glas de rugăciune
Să trimeată cerul
Ploaie cu minune...
Dar trei luni trecut'au
Luni de uscăciune
Cerule nu ne-ascultă
Caldă rugăciune...
Se usucă dealul,
Se'nroșește grăul,
Pajisteja-i topită,
Sleit e pârăul.
Toate-s mohorâte
Ca și-al nostru gând
După zări perdate,
După drag pământ,
După zile bune
Ce-am tot așteptat,
După dulci speranțe
Ce ne-au înșelat.
Si-asteptăm cu toții
Ploaie cu răcoare
Rouă dimineața
Câmp cu mbelșugare...
De-afi să se facă
Pâinea pe la voi
Te vestesc că-acea
Suntem în nevoi...
Serii aceste rânduri
De la Olișcani
Sănătate bună,
Ploaie și mulți ani.

Gh. I. Savin

LIBERTATEA

Povestire, închinată Basarabiei

În grădina zoologică din care scăpaseră vulturii în noaptea aceea cumplită, fu mare zarvă și mare spaimă în dimineața următoare, după furtuna s'apopotit. Stăpânii coliviilor aduseră maștri pricepuți să cerceteze toate temnițele de fier, toți munții și stâncile acele măestrite să vadă dacă-s destul de solide. Să nu se mai întâmple o așa nenorocire. Căci o bună parte din valoarea grădinii se mistui prin prăbușirea acelei stânci, care aduse nenorocirea.

Săptămâni întregi, se auzii toacă ciocanelor supt marea aceea de verdeață. Colivia d'istrusă fu înlocuită cu alta nouă, cu mult mai solidă, care era însă goală. Deasupra ei era o largă deschizătură: prăbușindu-se stâncă aceea rupse și copacii din prejur. Aveau de gând s'aducă alți copaci pe cari să-i sâdească ari. Colivia cu cele două acvile era tot la locul ei; ea nu fusese atinsă cu nimic în prăbușirea aceea. Însă paserile nu mai erau aceleași. Îndată ce observară dimineața colivia vecină goală, cu câțiva vulturi morți, ele deveniră agitate într'o măsură neobișnuită.

Spră bucuria paznicilor și a stăpânilor ele începură să mănânce încă mai sălbatic: carnea trebuia să le-o arunce cu cârlige lungi să nu le sfășie mâinile.

Le înnebunea albastrul înalt ce se zărea prin deschizătura aceea de frunziș? Le neliniștea dispariția vulturilor din închisoarea vecină, și mai ales a pajurei? Cinear putea spune?

Adevărul ce se putea constata era însă că dași sfășiau mânca-rea cu furie tot mai mare, nu se înțrămau, ci din potrivă slăbeau.

Numai privirile li se întăreau mereu, nespuse de dușmănoase.

Într'o zi un paznic rămase uimit privind prin fereastra aceea rotundă din frunziș, prin care se vedea cerul. El ajunsese să se uite în sus sfos luându-se dupe ele două pajure.

Paznicul, după ce privii îndelungat, cercetător, mai chemă pe-un tovarăș.

— Ei ce zici? Așa-i că e vultur?

— Da, răspuse cel de-al doilea. „Trebuie să fie vr-unul dintre cei scăpați deia noi. Pe-aici în libertate, nu trăesc vulturi.

— Așa cred și eu, „zise întâiul paznic”; și mai cred că nu poate fi decât pajura.”

— S'o putem ademeni! Ce recompensă am avea!

— Da, să încercăm.

— Colivia, deci e nouă, știu că n'o să-l atragă „spuse răzând paznicul care veni pe urmă.

— Nu știți e chiar așa. Se zice că lucrurile lucitoare, căzute de sus au atracție mare pentru paserile acestea.

— Ce-i mai ușor decât asta: mână putem da cu bronz grațiile. Paznicul al doilea se uită la pajurele din colivie.

— Uite-uite! L-au văzut și ele!

— Încă înaintea noastră „spuse cel dintâi.

Și paznicii, cu învoirea bucurăsoasă a stăpânilor începură să agațe bucăți mari de carne prin crengile cele mai înalte ale copacilor din apopiere.

Și într'adevăr, vulturul se cobora rotind din zi în zi tot mai în jos căci așa-l învăța libertatea. Câteva zile în șir pluti chiar deasupra grădinii. Apoi începu să faeă adevărate manevre: se cobora din nesfârșit al seninului ca o săgeată până deasupra pădurii, făcea câteva rotocoale, se înălța din nou, ca să cadă tot așa de fulgerător. Acolo sus era lumina și căldura și el părea amorțit de libertate. Cele două pajure din cușcă îl urmăreau țintă, tremurând din tot trupul supt penele lor sure, murdare, supt haina lor de robi.

Acvila cea bătrână se uita cu dușmănie parcă în înălțimi; pajura cea tânără se uita țintă, încremenită, și decăteori vulturul din zbor făcea o întorsătură nouă, aripile robului aveau o mișcare instinctivă de fâlăfire. Dar acvila cea bătrână nu încerca să-și fâlăie aripile.

Pajura se lăsa uneori ca o fulgerare chiar prin deschizătura aceea dintre copaci, și de câteva ori, când paznicii nu erau față, atinse cu aripile grațiile de fer după cari tremurau înfrigatele cele lalte două.

Ca și când ar fi desnădăduiți și pajura vr'o trei zile nu se mai arată. Dar a patra zi, seara târziu, când nu mai era nici un paznic, prin pădure, ea se arată din nou aducând ceva greu în ghiare. Se cobori până deasupra grațiilor și slobozi din ghiare o pradă vie încă, un biet iepuraș, pe care îl traseră dintre grații și-l sfășia; a cu lăcomie cele două paseri de pradă.

De-aici încolo în fiecare seară le aducea pradă vie un mielusel un iepuraș sau șoareci mari de câmp. Căci pe pajura așa o învăța libertatea.

În cei doi robi sângele începu să se primenească și să fiarbă.

Paznicii băgară de seamă că prin cușcă sunt resturi de animale vii. Se puseră la pază și văzură cu uimire ce se întâmplă seara târziu. Anunțară și pe stăpâni.

Ei hotărâră să-i pună o capcană. De dimineață când se rotea vulturul pe sus, de-asupra grădinii paznicii crăpară puțin ușa de grații fiind-o cu un lanț așa că o putea slobozi în ori ce clipă. Prin deschizătura aceea de-afară putea intra cu ușurință pajura dar cele din lăuntru nu puteau eși, fiind subț ea niște dinți lungi de fier. În lăuntru spânzurară de picioarele de dinapoi trei purcei vii cari începură să o guște deodată asurzitor.

De carnea noastră nu s'a atins, a putrezit prin copaci și au mâncat-o ciorile. Chiar el ne-a arătat că-i mai place pradă vie, Acești iubitori de libertate trag grozav la tot cei viu și cald. Să încercați a-l ademeni așa. Așa ziseră stăpâni plini de fală.

Cei doi paznici se ascuseră undeva că în ori-ce clipă să poată lăsa ușa de grații, după ce va fi trecut prin ea pajura.

Cei doi vulturi din lăuntru se repeziră la câte un godac și n'ncepură să-l sfășie. Guțitaur celui de-al treilea era îngrozitor. Și iată, într'adevăr, pajura de sus se coborî ca o săgeată.

Dar se opri pe un drug de fier

căci așa-i porunca libertatea; cele două din lăuntru îl observară, văzură și deschizătura pe care mai înainte n'o băgară de seamă, și se avântară spre eșire împinse de dorința libertății.

Paznicii vedeau din ascunzișul lor dar nu se temeau: știau că printre fiarele ascuțite de subț ușe pasările nu pot eși. Căzura de două ori, de zece ori, însăngerate, dar în sfârșit pătrunseră printre fiarele acele și ajunseră la deschizătura ușii. Paznicii încremeniră, și uitându-și de ei, scăpară lanțul din mână!

Ușa căzu grea pe cele două paseri dar, dar dacă nu se vor grăbi să o încuie, nu va fi cu neputință să scape. Paznicii însă încremeniseră: credeau că vulturii au și scăpat.

Ei însă se luptară grozav până să scape. Sprijinindu-se în câte o ghiară care le rămăsese afară a aproape strivită de greutatea ușii ei ridicară prin zvrăcoliri îndelungate grația atât cât să se poată strecura prin ea!

Cât le folosi acum prada vie cu care-i ținea de-atâtea săptămâni pajura cea liberă!

Cu desăvârșire istovii vulturii abea putură zbura pe urma celui liber până la marginea grădinei, și se lăsară în câmp. Sângele le picura din răni, penele le erau pătate cu sânge și erau ciufulite; multe cădeau atele abea se mai țineau în rădăcină.

Cu popasuri dese ajunseră târziu la cuibul pajurii libere. Mai ales pentru pajura cea bătrână trebuiau să se oprească mereu. Era secătuită de puteri. Vulturul cel tânăr se arăta vrednic de fratele său.

Când îi văzură ceilalți vulturi pe toți trei împreună, și încă pe bătrâna ciufulită, se părea că se miră nespuse de mult. Nu mai a-lungau în zbor pajura, nici nu se mai apropiau de ea, dar îi spionau pe toți trei din depărtare și se mirau. Din privirea lor, din felul cum își întorceau capetele coperte cu pufușorul acela moale de păr golaș, se putea ceti cam așa:

— „Cu cine s'a mai întovărășit și ea! Ei, tânărul mai merge dar bătrâna! E un focar de boale menită peririi, și nimic altce-va. Se poate infecta și cea sloboadă și sănătoasă acum, ș'tunci să vedeți cum o să-și piardă de'ngrabă libertatea. Păcat de pajura! Sboară frumos și-i place libertatea!”

Dar pajurei puțin îi păsa de toate acestea, căci ei altceva-i spunea libertatea. Fratele său să restabili mai în grabă și multe vreme îngrijiră ei de pajura cea bătrână, bolnavă în toată legea. Ei îi aduceau tot pradă tânără. Tot sânge cald și sănătos: ei știau că mama lor e bolnavă de moarte, că au îmbătrânit-o nu anii, ci aceia cari au pus-o în colivie, că ranele le-a căpătat din lupta pentru libertate, că boala i-a strecurat-o în trup paznicii cari nu i-au dat nici odată pradă vie, cu sânge cald. De acest adevăr era mai convins vulturul ce scăpă din cușcă odată cu bătrâna: el simți atunci că fără sforțările bătrânei n'ar fi scăpat nici odată dintre grații. Puii erau convinși că odată vor fi nespuse de mândri de mama lor.

I. Agărbiceanu

Un congres al naționalităților la Paris

Din izvor particular aflăm că în cursul lunii Iulie se va ține la Paris un congres al naționalităților din Austro-Ungaria.

CURSORILE DE INVATATORI

Cursurile pedagogice din Chişinău

În şedinţa din 14 Iunie a. c. a. Comisiei Şcolare Moldoveneşti d. *George Tofan* directorul cursurilor pedagogice din Chişinău a citit un raport asupra mersului acestor cursuri din ziua deschiderii lor, (1 Mai) până la 1 Iunie.

După ce arată pregătirile făcute pentru organizarea cursurilor înscrierea şi repartizarea cursiştilor, trece la lucrările făcute în cursul unei luni.

Cursurile se ţin în localul gimnaziului de fete a Zemstvei (pe Feodorova colţ cu Puşchinscaia); cursurile publice dela 9—10 se ţin în Sala Eparhială. Cursuri publice sunt: cursul de Istoria Neamului (2 lecţii), de Istoria Literaturii (2 lecţii) şi Lecţiile social-politice (1 lecţie). Limba se predă în câte 2 lecţii pe zi, Practica, în câte o lecţie. Metodica, Pedagogia, Geografia, Matematica în câte o lecţie săptămânală, muzica în grupe unite câte o lecţie şi corul 2 repetiţii de câte 2 ciasuri.

Cursiştilor sunt împărţiţi în cinci grupe de înaintaşi (grupele I—V), în 4 grupe de începători (VI—VII—VIII) şi în două grupe de neştiutori (grupele IX şi X), aceste grupe cari fac zilnic numai 2 lecţii de limbă după o programă specială, în cursurile în localul şcolii greceşti de pe Simadinovscaia; frecuanţanţii acestor grupe sunt învăţători din oraşul Chişinău.

Corpul didactic e compus din 1 director, 2 conferenţieri şi 23 de lectori; cancelaria are 2 secretari, 1 casier şi pentru serviciu 3 servitori.

Corpul didactic a ţinut 3 conferinţe, în cari s'au discutat următoarele chestiuni mai importante: organizarea, programa şi regulamentul de conducere şi orarul cursurilor. O şedinţă a fost dedicată cercetării serioase a ambelor părţi ale Alfabedarii lui Gurie, ortografiei şi chestiunii organizării secţiilor practice.

Directorul a asistat, în afară de lecţiile obşteşti la 42 lecţii, în toate grupele la toţi lectorii şi la toate materiile şi a constatat că cursurile merg peste tot bine şi în mod regulat, în unele grupe şi la unele materii chiar foarte bine; progresele sunt evidente în cele mai multe grupe. Lectorii lucrează în conformitate cu programa complexă şi depun stăruinţă laudabilă pentru atingerea scopului fixat. Între lectorii cu cursişti domneşte armonie deplină.

Din rapoartele înaintate de lectori se constată că la toate obiectele s'a trecut materia prevăzută în programă, grupele de înaintaşi citesc, după terminarea părţii a II-a, a Alfabedarii, Cartea de citire a D. Ciobanu, iar învăţătorii, după terminarea părţii I-a, a aceluiaşi manual citesc partea II-a; o parte din gramatică a fost predată în mod sistematic. Lecţiile de practică se fac cu copii dela şcoala „Faclia”, dela şcoala de aplicaţie a seminarului de învăţătoare dela Malina şi dela orfelinatul basarabean.

Lecţiile de terminologie din Geografie, Matematică şi Ştiinţele naturale sunt urmărite cu mult interes, la Muzică se învaţă coruri pentru copii; corul exercitează piese naţionale.

Plângerea generală a cursiştilor e că le lipsesc cărţile în deosebi cărţi de Geografie şi Ştiinţă Naturală. Spre a le veni în ajutor d. d-r Ghibu şi Tofan au început a publica rezumatele lecţiilor lor în „România Nouă”, iar d. Culea pregăteşte tipărirea unei Metodice.

Ar fi de dorit ca să poată tipări măcar scurte rezumate cuprinzând terminologia din Matematică, Geografie şi Ştiinţele Naturale.

Cercetarea cursurilor, cu toate măsurile luate suferă din zi în zi din cauza greutăţilor excepţionale prin care trecem.

Directoratul Instrucţiunii Publice a dat în cursul lunii Mai suma de 56.000 lei, din care s'a plătit ajutorul învăţătorilor, leaşa învăţătorilor, localul, servitori, reparaţiile etc.

Cursurile au fost vizitate de repetite ori de delegaţii Ministerului Central dd. Spiridon Popescu şi I. Petrovan, de Directorul învăţământului St. Ciobanu, d. P. Halippa şi alţii.

O parte a învăţătorilor cercetează cursurile Universităţii Populare; în cursul lunii s'a făcut o excursie la Şcoala de Viticultură; excursiunea proiectată la mănăstirea Capriana s'a lovit de greutate. 20 de cursişti au participat la concursul „Tinerimei Române”.

Învăţătorul Gojinechi din fiutul Sorocii a fost ucis în accidentul de cale ferată dela Perival. Sâmbătă, în 16 Iunie s'a oficiat în biserica Seminarului un parasas pentru odihna sufletului său.

Comisia a aprobat următoarele propuneri ale directorului.

1. Să se facă un apel pentru strângerea de cărţi trebuincioase cursiştilor.

2. Să se intervieve prin domnii delegaţi la Ministerul Central pentru hărţi, tablouri şi alte mijloace didactice.

3. Să se accelereze intervenţia pentru pâne şi doctor.

Din tabloul statistic ataşat la acest raport se vede că la cursurile pedagogice au fost înscrişi 537 cursişti dintre cari 182 bărbaţi şi 355 femei.

Învăţători sunt 406; 33 sunt candidaţi, 60 sunt cu drept de învăţători dar fără loc, 16 sunt cu altă pregătire decât de învăţător.

După ţinuturi se repartizează: din fiutul Hotinului 4, a Sorocii 10, al Bălţilor 19, al Orheiului 58, al Chişinăului 242, al Benderului 31, al Cetăţii Albe 14, al Ismailului 2 şi al Cahului 7; din oraşul Chişinău sunt 145.

După naţionalitate avem: 363 Români*, 34 Ucraineni, 95 Ruşi, 13 Bulgari, 4 Poloni, 6 Greci, 3 Lituani, 3 Sârbi, 1 Francez, 1 German şi 2 Armeni.

Din cursişti 123 au frecventat cursurile de 2 luni de astă vară,

92 cursurile de o lună de astă toamnă, 13 au cursuri particulare, iar 297 n'au cercetat nici un curs.

*În numărul Românilor s'au înscris mulţi cari înainte se scria: Ruşi,

Provocaţii ruseşti

La cursurile din Chişinău s'a petrecut zilele acestea nişte lucruri foarte caracteristice pentru starea de spirit din Basarabia. Se făcea într'o clasă o lecţie practică despre „patrie”. La întrebarea învăţătorului adresată copiilor: *care e patria noastră*, copiii au răspuns România, dar din fundul sălii cântau învăţători au spus: *Rusia*. Într'un alt grup un învăţător „moldovan” făcea o lecţie despre România şi spunea că graniţa ei spre răsărit e Prutul.

Bine înţeles că aceste provocaţii ruseşti trebuiesc numai decât înfrânate cu cea mai necruţătoare energie, *Învăţătorii cari zic că patria lor e Rusia. să fie trimişi imediat în patria lor, peste Nistru.*

Congresul învăţătorilor din inutul Chişinăului

În vreme ce „Asociaţia învăţătorilor moldoveni nu dă nici un semn de viaţă, asociaţiile ruseşti merg înainte, ca în cele mai bune timpuri de odinioară.

Astfel ieri Duminică s'a ţinut congresul învăţătorilor din fiutul Chişinăului, la care cea mai mare parte a discuţiilor s'a desfăşurat în limba rusească şi s'au învârtit în jurul unor chestii fără nici o legătură cu noua viaţă românească a Basarabiei.

Până când vor mai stăruii învăţătorii unui ţinut românesc în mentalitatea veche rusească? Nu crede conducerea „Asociaţiei învăţătorilor moldoveni” că e datoare a porni o luptă serioasă pentru naţionalizarea vieţii învăţătorilor?

Matineu Universităţii Populare

Duminică a avut loc în Sala Eparhială obişnuitul matineu al Universităţii populare.

Dl. S. Porucic, a vorbit despre *Marea Neagră*, arătând configuraţia ei geografică, făcând analiza geologică a litologiei şi atingând diferite chestiuni din domeniul chimic şi a ştiinţelor natur. le în legătură cu Marea, care este şi a noastră.

Cum la matineu a luat parte delegatale Societăţii naţionale a femeilor ortodoxe din Iaşi, doamna Elena Alister, preşedinta Ligii culturale a femeilor moldovene ie-a salutată în cuvinte pline de căldură, urându-le „bun venit” pe pământul Basarabiei, l-au răspuns într'o frumoasă cântare. Doamna General Perticari, născută Davila, care a arătat scopurile frumoase pe care le urmăreşte Societatea ortodoxă pe terenul educaţiei religioase şi naţionale, şi s'a exprimat bucuria că vede închegându-se în Basarabia o secţie a acestei societăţi.

După aceasta au urmat cântece şi recitari.

Dl. Ion Sârbu artist dela Teatrul Naţional a citit trei poezii ale colaboratoarei noastre, D-soara Elena Dîroşinschi. Tânăra poetă basarabeană a fost chemată pe scenă şi aplaudată călduros. Este prima oară când a apărut în faţa publicului. În urmă progrese şi alte zile de sărbătoare în viaţa literelor româneşti.

Scriitorul N. N. Beldiceanu a citit o frumoasă schiţă din viaţa copiilor de şcoală moldovene.

Dl. sublocot Constant nescu a declarat cu mult simţ „Dela Noi”, poezie de O. Goga.

Corul studenţilor moldoveni a cântat câteva cântece româneşti frumoase.

Basarabia de miozăzi.

Până la 1812 Basarabia făcea parte din Moldova, dela care a fost luată şi lipită la Rusia. La 1856, când cu războiul din Crimea, pacea din Paris a dat Românilor înapoi, fiutul Cahului şi al Ismailului. Bucuria acestei înapoieri de pământ moldovenesc o simţeau printre mulţi alţii, şi Sion, care cu acel prilej a scris minunata poezie „*La Basarabia*”, iar pe urmă a alergat să vadă cu ochii pământul înapoiat. El merge la Ismail, Bolgrad, Cahul, la sate, ca să cunoască oamenii de acolo, limba, legea, şi obiceiurile lor. Tot în legătură cu această călătorie ne dă şi poezia: *Movila dela Răbdă*.

O. Ghibu

Mărirea strămoşilor

Unde-s timpii de mărire
Al strămoşilor Români
Ce muriau cu ferice
Răsunându-şi pe păgini?
Dragi copii ai României,
Voi ce poate aţi uitat
Că pe câmpii bălăie
Moşii voştri au picat!
Ascultaţi cum spun bătrânii
Ca erzu pe-atunci Români.

Când ordiile tătare
Năzuiau a ne călca
Şi-ale noastre sfinte altare
Se cercau a ne prăda

Situaţia Războiului

Pe frontul francez:

Viu bombardament de artilerie, activitate aeriană. Francezii sunt gata să primească şi a patra încercare de ofensivă germană, care probabil se va desfăşura tot în direcţia Parisului. Trupele marinei americane, care cooperează acum cu flota aliaţilor, se ridică la jumătate milion de oameni.

Pe frontul italian:

Activitatea de luptă se menţine normală pe tot frontul. Pe celelalte fronturi situaţia neschimbată.

Importanta consfătuire a directorilor cu d-l general Văitoianu, comisar general

— Hotărârile luate. — Chestia aprovizionării alimentare. — Gospodăria organelor. — Chestia bisericească. — Cei trei arhieri. — Organizarea justiţiei

Astăzi la orele 12 d. General Văitoianu, comisar general pentru Basarabia a venit pentru prima oară la consiliul directorilor, spre a lua contact şi a lucra împreună cu organele de conducere. D-sa soseşte la orele 12 împreună cu suita şi este primit de primul director cu un „bine aţi venit”.

La orele 12 „un sfert”, Sfatul directorilor, la care i-au parte d-nii dr. Cazacu, Costin, Grosu, Gherman Halippa, Pelivan, precum şi ajutorii de directori, intră în consfătuire cu d. Comisar general. D-sa ceteşte mai întâi decretul pentru numirea sa şi protocolul consiliului de miniştri, iar apoi ţine o mică cuvântare promiţând tot concursul său directorilor. Primul director, d. dr. Cazacu, răspunde, iar apoi se trece la diferite chestiuni ridicate de consiliul directorilor.

Se discută întâi coordonarea activităţii directorilor cu consilierii tehnici, atrăgându-se atenţia că directoratul internelor nu are un consilier, iar cei existenţi nu sunt suficienţi. La finanţe trebuiesc mai multe întreprinderi. Eto neapdrată uevoie de o *Carte de Apel, compusă din juristi de seamă, cari să ştie şi limba rusă*. Se spune apoi *„judecătorii de aci nu ştiu româneşte şi din această cauză nu pot avea legături cu jandarmele, care, dresând acte şi trimetând delicenţii nu ajunge la nici un rezultat, deoarece aceştia judecători neştiind limba lasă în plata domnului pe cei arestaţi pentru crime, furturi şi altele.*

O chestie de mare importanţă este aceea a *alimentării*. Se discută cu consiliul economic înfiinţat *peste Prut să lucreze şi aci cu secţiile judeţene de import, export şi aprovizionare locală.*

Într'a apoi în discuţie grava chestiune a *gospodăriei Chişinăului: lipsa pâinii, scumpetea, cartelele, apa, electrica şi toată nenorocita situaţie în faţa căreia este pusă astăzi populaţia oraşului, prin lipsa de administraţie a Primăriei. Comisarul a declarat că, aprovizionarea ţării este prima datorie şi sarcină a comisarului şi directorilor.*

Lu această chestiune a cerut cel mai mare interes.

D. General Văitoianu a cerut ca să aibă *câte o întrunire săptămânală cu directorii, lucru care a fost hotărât.*

S'a trecut în urmă la *chestia bisericească*. Se ştie că unii proji

cari ne sunt duşmani, agită contra Unirei. Apoi s'a discutat afacerea *celor trei arhieri. Anastasie, Gavril şi Dionisie, luându-se unele măsuri despre cari vom scrie cu alt prilej.*

Rămânând ca săptămâna viitoare să se ţină o nouă consfătuire, şedinţa aceasta ia sfârşit la orele 1 şi trei sferturi.

V. C.

Pomenirea eroilor în Chişinău

Luni la ceasurile 10 jum. a. m. s'a săvârşit în biserica arhiepiscopicească din Chişinău un parasas în amintirea eroilor căzuţi în războiul nostru naţional.

Au fost de faţă unitaţi din regimentele garnizoanei cu drapelul Ţării, în frunte cu generalii *Istrati şi Răşcanu*.

La slujbă a luat parte şi comisarul B. sarabiei d. general *Artur Văitoianu*.

Serviciul religios s'a îndeplinit d. către P. C. archimandrit *Gurie* ajutat de mai mulţi preoţi şi diaconi.

Înainte de începerea slujbei pâr. archimandrit *Gurie*, a rostit câteva cuvinte pentru ostaşii ţării cari şi-au jertfit viaţa pentru patrie şi întregirea neamului. A amintit că acestor eroi se datoreşte şi mântuirea Basarabiei din primejdia morţii. Deaceia Basarabia simte o îndoită datorie de a se ruga pentru odihna lor şi de a le păstra amintirea, vrednică de recunoştinţa unui popor desrobbit.

Şezătoare literară

Marţi, 19 Iunie 1918 la ora 6 d. a. şezătoare literară şi artistică în Sala Eparhială, în folosul *Bibliotecii populare*, dată de scriitorii N. N. Beldiceanu, Nichifor Crainic şi Ion Sârbu, artist la Teatrul Naţional din Bucureşti, C. Bobescu violonist, Laritonul Văleanu, tenorul *Căpriţă* şi corul bărbătesc „Armonia”.

Biletele s'au pus în vânzare la „*Librăria România Nouă*”.

Congres românesc la Paris

Din acelaşi izvor aflăm că peste câteva vreme va avea loc la Paris un congres general românesc la care vor lua parte, pe lângă împuterniciţii din România, Transilvania şi Bucovina, şi represin-tanţi ai formaţiunilor militare ardelenţei din Italia, Rusia şi America.

„Căci pe duşmani, epun bătrânii,
Pururea-i băteau Români.

Tot Românii 'n bălăie
Numele lşi căuta,
Şi după-a sa vitejie
Boieria căpata.
Nu 'mpila frate pe frate,
Sub cuvânt că e boier,
Şi domnia sfânta dreptate
Pre pământ ca şi în cer.
Zău, aşă ne spun bătrânii
Că erau pe-atunci Români.

Arma, crucea şi dreptatea
Nimile 'nsufleţiau.
Neatărănare, libertatea,
Toţi goniau sau toţi muriau,
Era sacră datorie
Pentru ţară a se lupta,
A se duce 'n bălăie
Şi-al său sânge a vărsa.
Aşa, zău, ne spun bătrânii
Că credeau pe-atunci Români.

Mii de mii de ani de-ar trece
De amar şi de nevoi,
N'or putea ca să inee
Suzenurile din noi.
Căci strămoşii din morminte
Noaptea 'n visuri ne şoptesc,
Şi-a lor soapte rămân sfinte
În poporul românesc.
Şi precum ne spun bătrânii,
Vor mai fi încă Români.

Ştefan Vodă era mare,
Orice duşmani răspingea;
Iar Mihai Viteazul tare
Nime'n lume nu-l bătea.
Şi răvâni a lor mărire
Umiliţi se ruşinau.
Sub aşă Domni, spun bătrânii,
Că minunul făceau Români.

Mănăstirile zidite
De pe-atunci mărturisesc
Tot învingeri împlinite
De poporul românesc.
Iar moviele 'năitate
Peste dealuri şi câmpii,
Spun că-acolo-s îngropate
Corpuri chiar de duşmani vii.

Informaţii

Directorul afacerilor interne a oprit exportul din oraş a produselor de manufactură, făină, grăunţă, săpun şi alte.

Un nou accident de tren. Trenul de Iaşi care soseşte duminică la 8 în Chişinău, a suferit luni un accident în gara Ghidighici de lângă Chişinău traversate de lemn ale liniei ferate, erau slăbite şi ploile de Duminică a ajutat şi ele la deşcompunerea lemnului, aşă în cât sinele de fer lşi pierdură stabilitatea. Trenul sosind în gară şi-a încetinit mersul, dar roţile vagoanelor scăpară de pe şini şi intrară în pământ. Noroc că deastădată nu s'a întâmplat nici un caz de nenorocire. Călătorii au părăsit vagoanele, venind pe jos la Chişinău.

Moartea unui ardelen. În urma ciocnirii de tren, întâmplată săptămâna trecută lângă Mirceşti, s'a prăpădit şi locotenentul *Virgil Bădu*. Candidat de avocat cu sufletul aprins de-o puternică conştiinţă naţională, a intrat ca voluntar în armata română făcând toată campania cu devotaţie. Era unul din tinerii cari credeau că ţările în idealul nostru. Moartea năprasnică i-a curmat nădejile.

Deplângem pe prietenul nostru, şi trimitem condoleanţe sincere familiei *Ion Agărbiceanu* pentru această dureroasă pierdere.

În armata ceho-slovacilor, care luptă pe frontul italian, este şi un detaşament românesc de ardeleni. Delegaţii acestuia s'au prezintat şi primului ministru italian, care i-a primit cu multă simpatie.

Ucraina diplomatică. Fără a-şi putea întâri viaţa din launtru, Ucraina numeşte în schimb diplomaţi pe lângă guvernele puterilor centrale. Mai în urmă şi-a trimis reprezentant în România iar acum şi pe lângă cărmuirca bulgară dela Sofia.

Omagiu francezilor. În şedinţa de Sâmbătă a Senatului, d-l general *Culcer* a vorbit cu căldură despre misiunea militară franceză, cu a cărei ajutor armata română s'a putut reorganiza aşă că, în 1917 să smulgă admiraţia lumii. Când solii aliaţilor nu mai sunt între noi, şi parlamentul ratifică pacea, oastea vitejilor s'a împraştiat — primească francezii acest omagiu, din depărtare, rostit în vremuri aşă de grele, ca o dovadă că inimile noastre sunt tot cu ei.

Republicele americane şi războiul. Şi acum în pragul anului al cincilea de măcel se mai fac declaraţii de războiu. Astfel republica Guatemala a trimis Germaniei o notă, în care declară, că se socoteşte în stare de războiu cu Puterile Centrale.

Dl. Maior Tuzlor din reg. 9 vânători, a găsit în ziua de 6 Mai o valiză în trenul Iaşi-Bender. Păgubaşul să se adreseze D-lui Maior.

Sublocot Alexandru Brodici, este rugat să treacă pe la redacţie unde are două scrisori.

DIN ISTORIA LITERATURII ROMANE

Gheorghe Sion 1821—1892

În prima jumătate a veacului XIX, se ivesc în România scriitori mari, cari îşi cântă în poezie jalea, durerea şi nădejtile lor, şi mai ales durerile şi nădejtile neamului. Ei nu sunt numai poeţi, ci şi mari patrioţi. Toţi făceau pe lângă literatură, şi politică naţională, agitând în Apus pentru interesele României. Mulţi au avut să suferă surghiunul şi închisoarea pentru idealul lor. Unii au putut intra şi în slujbe înalte lucrând pentru binele ţării.

Literatura acestor scriitori nu era făcută numai de dragul arte; ea era pusă în slujba idealului naţional.

Dintre numeroşii scriitori cari au lucrat pe aceste donă terene vom aminti pe *George Sion*. G. Sion s'a născut la 1821 în Moldova lângă Vaslui. A trăit la ţară, apoi la Bucureşti, unde a studiat la Sf. Sava. Fiind sărac învaţa mai departe singur, acasă. La vârsta de 20 ani îl găsim prieten cu D. Bontinteanu şi Gr. Alexandrescu. Citeşte mult în franţuzeşte şi româneşte. La 23 ani dă un volum de poezii: „*Ceasuri de mulămire*”. La revoluţia din 1848 ia parte împreună cu ceilalţi bărbaţi mari, dar apoi trebuie să fugă şi el din ţară. Trece în Transilvania unde se întâlneşte cu Bălcescu. La parte la

adunarea istorică de pe câmpul libertăţii din (3 Mai 1848). De acolo trece în Bucovina. După un an şi jumătate trece în ţară şi se face slujbaş. Moare la 1892, după ce ia parte la toate întâmplările mari în viaţa ţării.

În cursul vremii publică „*O sută una de fabule*” în cari arată însuşiri de bun fabulist, apoi un volum de „*Poezii*” unul de „*Proză*” precum şi alte lucruri mai mărunte, dintre cari vom cita „*O călătorie în Basarabia meridianală*”.

La 1857 Sion dă la iveală un cântec al Unirii, care a fost mult răspândit şi cântat împreună cu „*Hora Unirii*” a lui V. Alexandri; acest cântec a contribuit mult la deşteptarea conştiinţei poporului român şi la pregătirea Unirii. Dar şi mai cunoscută decât aceasta este poezia lui „*Limba românească*”, scrisă la 1857. În aceste versuri simple poetul îşi cântă limba sa, pe care mulţi o uitaseră sau o dispreţuiau. Această poezie a fost răspândită pe întreg pământul românesc, unde fiecare copil o spune pe dinafară sau o cântă.

Sion a avut legături şi cu Basarabia, pe care a văzut-o în parte, la 1857, într'o călătorie, pe care a descris-o în cartea sa: *Sauvire de călătorie în Ba-*

Basarabia de miozăzi.

Până la 1812 Basarabia făcea parte din Moldova, dela care a fost luată şi lipită la Rusia. La 1856, când cu războiul din Crimea, pacea din Paris a dat Românilor înapoi, fiutul Cahului şi al Ismailului. Bucuria acestei înapoieri de pământ moldovenesc o simţeau printre mulţi alţii, şi Sion, care cu acel prilej a scris minunata poezie „*La Basarabia*”, iar pe urmă a alergat să vadă cu ochii pământul înapoiat. El merge la Ismail, Bolgrad, Cahul, la sate, ca să cunoască oamenii de acolo, limba, legea, şi obiceiurile lor. Tot în legătură cu această călătorie ne dă şi poezia: *Movila dela Răbdă*.

O. Ghibu

Mărirea strămoşilor

Unde-s timpii de mărire
Al strămoşilor Români
Ce muriau cu ferice
Răsunându-şi pe păgini?
Dragi copii ai României,
Voi ce poate aţi uitat
Că pe câmpii bălăie
Moşii voştri au picat!
Ascultaţi cum spun bătrânii
Ca erzu pe-atunci Români.

Când ordiile tătare
Năzuiau a ne călca
Şi-ale noastre sfinte altare
Se cercau a ne prăda

Se sculau cu mic cu mare
Moşii noştri şi-i goniau,
Căci a patriei scăpare
Ei de suflet şi'nvingeau.
Aşa, zău, spuneau bătrânii
Cum că se băteau Români

Erau domni Români odată
Tari ca nişte împăraţi,
Căci cu inima curată
Cărnuiau pe ai lor fraţi.
A Cazacilor trufie
Multe ori au înfruntat
Şi a Leşilor mândrie
Dese ori au ruşinat.
Căci pe-atunci ne spun bătrânii
Erau bravi şi tari Români.

Ştefan Vodă era mare,
Orice duşmani răspingea;
Iar Mihai Viteazul tare
Nime'n lume nu-l bătea.
Şi răvâni a lor mărire
Umiliţi se ruşinau.
Sub aşă Domni, spun bătrânii,
Că minunul făceau Români.

Mănăstirile zidite
De pe-atunci mărturisesc
Tot învingeri împlinite
De poporul românesc.
Iar moviele 'năitate
Peste dealuri şi câmpii,
Spun că-acolo-s îngropate
Corpuri chiar de duşmani vii.

„Căci pe duşmani, epun bătrânii,
Pururea-i băteau Români.

Tot Românii 'n bălăie
Numele lşi căuta,
Şi după-a sa vitejie
Boieria căpata.
Nu 'mpila frate pe frate,
Sub cuvânt că e boier,
Şi domnia sfânta dreptate
Pre pământ ca şi în cer.
Zău, aşă ne spun bătrânii
Că erau pe-atunci Români.

Arma, crucea şi dreptatea
Nimile 'nsufleţiau.
Neatărănare, libertatea,
Toţi goniau sau toţi muriau,
Era sacră datorie
Pentru ţară a se lupta,
A se duce 'n bălăie
Şi-al său sânge a vărsa.
Aşa, zău, ne spun bătrânii
Că credeau pe-atunci Români.

Mii de mii de ani de-ar trece
De amar şi de nevoi,
N'or putea ca să inee
Suzenurile din noi.
Căci strămoşii din morminte
Noaptea 'n visuri ne şoptesc,
Şi-a lor soapte rămân sfinte
În poporul românesc.
Şi precum ne spun bătrânii,
Vor mai fi încă Români.

La Basarabia